

Pia Lohikoski vas ym.

Lakialoite laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan muutettavaksi työttömyysturvalakia siten, että ”omassa työssä” työllistymistä koskevat säännökset poistettaisiin lainsäädännöstä. Lakimuutoksen myötä työttömänä pidettäisiin henkilöä, joka ei ole työsuhteessa eikä työllisty yhdenjaksoisesti päätoimisesti yli kahta viikkoa yrittäjänä. Taiteellinen tai vastaava tällä hetkellä ”omaksi työksi” tulkittavissa oleva työ, josta ei saa merkittäviä tuloja, rinnastuisi tavanomaiseen yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön tai tavanomaiseen talkootyöhön siten kuin niistä on säädetty nykyisessä lainsäädännössä. Muutoksen tarkoituksena on selkeyttää työttömyysturvajärjestelmää poistamalla siitä epäselvästi määritelty ja vaikeasti tulkittava omassa työssä työllistymisen käsite. Samalla luovien alojen työntekijöillä olisi mahdollisuus pitää yllä omaa ammattitaitoaan ja pyrkiä hankkimaan uusia työtilaisuuksia ilman pelkoa työttömyysturvan menettämisestä.

PERUSTELUT

Työttömyysturvalain mukaan työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa eikä työllisty yhdenjaksoisesti päätoimisesti yli kahta viikkoa yrittäjänä tai omassa työssä. Lain mukaan henkilön katsotaan työllistyvän yrittäjänä tai sitä vastaavalla tavalla omassa työssään päätoimisesti, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle.

Nykymuotoinen työttömyysturvalaki on johtanut toistuvasti asiakkaiden mielivaltaiseksi ja epäoikeudenmukaiseksi kokemaan kohteluun, sillä omassa työssä työllistymisen käsitettä ei ole määritelty lainsäädännössä eikä sen esitöissä. Näin ollen käsitteen sisältö riippuu yksittäisen virkailijan tulkinnasta, mikä taas johtaa ihmisten eriarvoiseen ja ennakoimattomaan kohteluun. Ei ole myöskään selvää, milloin yritystoimintaan tai omassa työssä työllistymiseen käytetty työmäärä on lain mukaisesti niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle, koska myöskään tätä ei ole täsmällisesti määritelty.

Erityisesti luovien alojen työntekijät ja jopa harrastajat ovat kärsineet omassa työssä työllistymisen kategorian ennakoimattomasta soveltamisesta. Julkisuudessa on ollut esillä tapauksia, joissa esimerkiksi harrastusmuotoinen bänditoiminta tai musiikin soittaminen vanhainkodissa vapaaehtoistyönä on johtanut kielteiseen päätökseen työttömyysturva-oikeudesta.

Lakialoite LA 15/2026 vp

Oman ammattitaidon ylläpitäminen työttömyysjaksojen aikana tai jopa pyrkimys hankkia uusia työtilaisuuksia markkinoimalla omaa osaamista on voinut johtaa työttömyysturva-oikeuden menettämiseen. Epäselvyyksiä liittyy myös apurahansaajien asemaan, kun heidät on voitu tulkita omassa työssä työllistyviksi esimerkiksi apurahakauden päätyttyä julkaistujen teoksien perustella.

Lain mukaan työnhakijalla on oikeus työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän palkatta osallistuu tavanomaiseen yleishyödylliseen vapaaehtoistyöhön tai tavanomaiseen talkootyöhön. Ilman merkittävää taloudellista korvausta tehtyä luovaa työtä tulisi kohdella lainsäädännössä vastaavalla tavalla, eikä työttömyysturvalakiin siten tarvita keinotekoista kolmatta kategoriaa työntekijän ja yrittäjän välille. Työttömyysturvajärjestelmän ei tulisi rangaista ihmisiä aktiivisuudesta vaan päinvastoin kannustaa oman osaamisen kehittämiseen ja pienimuotoistenkin töiden vastaanottamiseen ilman pelkoa työttömyysturva-oikeuden menettämisestä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

työttömyysturvalain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan työttömyysturvalain (1290/2002) 2 luvun 9 § ja 11 luvun 4 a §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin ne ovat, 2 luvun 9 § laissa 1374/2014 ja 11 luvun 4 a §:n 1 momentin 6 kohta laissa 438/2024, sekä

muutetaan 2 luvun 1 §:n 2 momentin johdantokappale, 5 §:n otsikko ja 1, 2 ja 4 momentti sekä 5 a §:n otsikko ja 1 momentti, 2 a luvun 10 a §:n 1 momentin 4 kohta, 5 luvun 10 §:n 2 momentti ja 13 §:n 3 momentin 2 kohta, 11 luvun 2 §:n 4 momentin 5, 6 ja 7 kohta sekä 4 a §:n 1 momentin 2 kohta,

sellaisina kuin niistä ovat 2 luvun 1 §:n 2 momentin johdantokappale ja 5 a §:n otsikko ja 1 momentti laissa 906/2017, 2 luvun 5 §:n otsikko laissa 1001/2012, 2 luvun 5 §:n 1 momentti laissa 1457/2016, 2 luvun 5 §:n 2 momentti laissa 1049/2013, 2 luvun 5 §:n 4 momentti laissa 1374/2014, 2 a luvun 10 a §:n 1 momentin 4 kohta laissa 1416/2025, 5 luvun 10 §:n 2 momentti laissa 385/2023, 5 luvun 13 §:n 3 momentin 2 kohta laissa 49/2026 sekä 11 luvun 4 a §:n 1 momentin 2 kohta laissa 438/2024, seuraavasti:

Lakialoite LA 15/2026 vp

2 luku

Etuuden saamisen yleiset työvoimapolitiittiset edellytykset

1 §

Työtön työnhakija

Työttömänä pidetään henkilöä, joka ei ole työsuhteessa eikä työllisty yhdenjaksoisesti päätoimisesti yli kahta viikkoa yrittäjänä. Työttömänä pidetään lisäksi sitä, jolla on oikeus työttömyysetuuteen 2 luvun 5 a §:n perusteella yritystoiminnan estämättä, kokoaikaisesti lomautettua ja 4 luvun 1 ja 1 a §:ssä tarkoitettua sekä sitä, jolla on lomautukseen rinnastettava syy työnteon ja palkanmaksun keskeytymiseen. Työttömänä pidetään myös sitä, joka on itse hakemallaan työvapaalla, jos:

5 §

Yritystoiminta

Työnhakijalla ei ole oikeutta työttömyysetuuteen siltä ajalta, jona hän työllistyy päätoimisesti yrittäjänä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan.

Henkilön katsotaan työllistyvän, jos toiminnan vaatima työmäärä on niin suuri, että se on esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle. Ellei muuhun arvioon ole aihetta, työllistyminen katsotaan sivutoimiseksi ainakin silloin, kun henkilö on ollut vähintään kuusi kuukautta kyseiseen yritystoimintaan liittymättömässä kokoaikatyössä.

Päätoimisesti yrittäjänä työllistyneen henkilön katsotaan edelleen työllistyvän päätoimisesti yrittäjänä siihen ajankohtaan asti, jona:

1) henkilön työskentely yrityksessä on päättynyt tai yritystoiminta on lopetettu 6—9 §:ssä tarkoitetulla tavalla; taikka

2) henkilö osoittaa 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työssäolollaan, ettei työllistyminen yrittäjänä ole esteenä kokoaikatyön vastaanottamiselle.

5 a §

Alkava yritystoiminta

Työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta ei neljän kuukauden ajan toiminnan aloittamisesta sovelleta, mitä 5 §:n 1 momentissa säädetään yli kaksi viikkoa kestävästä työllistymisestä yrittäjänä. Edellytyksenä on, että yritystoiminta on aloitettu työttömänä ollessa.

Lakialoite LA 15/2026 vp

2 a luku

Työvoimapolitiittisesti moittava menettely

10 a §

Työttömyysturvaoikeuden palautuminen

Oikeus työttömyysetuuteen palautuu työssäolovelvoitteen asettamiseen johtaneen menettelyn jälkeen, kun henkilö on yhteensä vähintään kuusi kalenteriviikkoa:

4) työllistynyt päätoimisesti yritystoiminnassa.

5 luku

Työttömyyspäivärahan saamisen edellytykset

10 §

Työssäoloehdon voimassaolo

Henkilön katsotaan olleen työmarkkinoilla, jos hän on ollut työssäoloehtoon luettavassa työssä tai työssä, jota ei lueta työssäolohtoon 4 a §:n 1 momentissa säädetyn rajoituksen takia, työllistynyt yritystoiminnassa taikka on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa tai on ollut työttömänä työnhakijana työvoimaviranomaisessa. Henkilöllä katsotaan olleen hyväksyttävä syy työmarkkinoilta poissaololle sairauden, laitoshoidon, kuntoutuksen, asevelvollisuuden, siviilipalveluksen, päätoimisten opintojen, apurahakauden, lapsen syntymän, enintään kolmivuotiaan lapsen hoidon tai muun näihin verrattavan syyn johdosta.

13 §

Omavastuu aika

Omavastuu aikaan ei lueta niitä päiviä:

2) joina henkilö työllistyy yritystoiminnassa, jos työllistyminen kestää yhdenjaksoisesti enintään kaksi viikkoa;

Lakialoite LA 15/2026 vp

11 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

2 §

Velvollisuus tietojen antamiseen

Edellä 3 momentissa tarkoitettuja olosuhteiden muutoksia, joita koskevat tiedot ansiopäivärahan saajan on välittömästi ilmoitettava etuuden maksajalle, ovat:

- 5) työsuhteen, virkasuhteen ja yritystoiminnan alkaminen tai päättyminen;
 - 6) työsuhteesta, virkasuhteesta ja yritystoiminnasta saatu palkka tai muu vastike;
 - 7) työsuhteen, virkasuhteen tai yritystoiminnan perusteella saatu taloudellinen etu tai korvaus;
-

4 a §

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen työvoimapolitiittinen lausunto

Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskus antaa 1 luvun 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun työvoimapolitiittisen lausunnon niistä työttömyysetuuden saamisen edellytyksistä, joista säädetään seuraavissa lainkohdissa:

- 2) 2 luvun 5 §:ssä työllistymisestä yrittäjänä yhdenjaksoisesti yli kahden viikon ajan lukuun ottamatta mainitun luvun 5 a §:n soveltamista ja siinä tarkoitettuja työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä;
-

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakialoite LA 15/2026 vp

Helsingissä 22.5.2026

Pia Lohikoski vas
Mai Kivelä vas
Krista Mikkonen vihr
Johannes Yrttiaho vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Laura Meriluoto vas
Hanna Holopainen vihr
Hanna Sarkkinen vas
Timo Furuholm vas
Mari Holopainen vihr